

Ciao Massino (Cesare Pavese)

Itzultzailea: **Gillermo ETXEBERRIA**

Masinok –jatorriz Tomasso Ferrerok– oso gustoko lana zuen Turingo egunkari batean. Egiatan, ez da batere harritzekoa, Masinoren adina –hogeita lau urte– eta haren modura edozein girotara moldatzeko ariurria duenarentzat egunkari bateko lanean gustura aritzea. Bere barne gatazka, beste kontu bat zen. Gainera, erredakzioiko lanak –tortura atsegina beretzat– ia goiz osoa libre uzten zion bai itzuli bat emateko, bai etxean egoteko, bai, nahi izanez gero, alferkerian usteltzeko, eta, batez ere, egunero behin eta berriro berrindartzen zitzaion bizitzaren ikuskizunaz disfrutatzeko; egia esan, Masino, axolarik gabeko gaztea zen, eta gisako pertsonak, –harrigarria dirudien arren– oharkabe, ez dute bizitza arruntetik urrutiratu beharrik ere izaten menturaz betetako egoera mundialak izateko. Hamaika zaharrek, haren larruan, ez zuketeen alferrik galdutako denboraz madarikatu besterik egingo. Gizasemeok erloju baten penduluaren moduko izakiak gara eta, beharrezkoena, pozik bizitzea da. Eta horra, sasoiko esnatu zen goiz batean, nabaritu zuen leiho irekitik zehar gelaraino terral astunaren bidez kaletik zehar eta era nahasian zetorkion auto eta tranbien zarata. Etxeko lanei buruz –tratua egina zuen haietaz libratzeko– iritzi aldaketa laburra eduki ondoren, komunean eseri, giharrak urez busti eta gogoz haztatu zituen. Bien bitartean, egunsentiko ideia lurruntu guztiak hasi zitzaizkion buruan zurrumbiloan. Egun hark, nola esan, bazuen zerbait berezia, asmo zehatz bat edo... auskalo; noizbehinka txistu jotzen zuen, poliki-poliki esnatzen ari zenaren seinale. Bat-batean, buruko amalgama argitu zitzaion, eta hasi zen gelako ate aurrean pauso bizian, atzera eta

aurrera, zita batera huts egin duenaren pauso berdinez, utz zezatela bere kasa bakardade osoan garraisika. Horra, azkenean, mahaian eseri zen, hotz egiten zuen leihoa itxita ere. Motelago ailegatzen zitzaion trenaren burrunba. Mahai gainean libururen bat eta alboan inprentako froga pila: "Ikuskizunak eta akotazioak".

Masino zigarroa erre eta batera pentsatzen ari zen. Iada argi eta xume zeukan buruan idela handi bat: "kantutxo bat idaztea", alegia. Ez noski inongo inprentetan argitaratzeko edo hor nonbait, auskalo non, azaltzeko. Xinpleki, kantu bat idatzi nahi zuen. Behar fisiko baten modura. Argi eta garbi zekusan, dudarik gabe, eta Masinok bazekien, ondo jakin ere, ez dela bidezko goizean jaiki eta, besterik gabe, poeta lanetan jardutea, edozein esker-oneko agiria egiten den bezala. Baina zerbait bereziak eragiten zuen Masino buruan; nola esan, mentura beharrak edota bizipozak; auskalo, ez zezakeen erraz esprikatu barne gogo hura eta, alferrikakoa zen, gainera. Izan ere, ordura arteko gertakarien esperientziak, batik bat duela denbora batetik aurrerakoak, eta, batez ere, goiz hartatik aurrera, argi eta garbi zekusan ez zegoela bera andre batekin bizitzeko egina. Eta zer esanik ez emazte eta semeak edukitzeko; ezta ere maiteminduta egon eta denbora-pasa musuka aritutako inorekin. Bazekien nola joka arlo horretan eta, agian, hori jakiteak berak amorrarazten zuen gehienbat: alegia, emakumea denbora-pasatzeko hartzen zuela, nahiz jakin, bestalde, larre motzean lotzen gaituen emakumea dela pena merezi duen izaki bakarra; baina, orduan eman ohi den behaztopa sufriezina iruditzen zitzaion, esklabutasuna, hain zuzen. Labur esanda, ez zuen Masinok horretaz pentsatu ere egin nahi. Oker edo zuzen egon, gauza bat zeukan buruan garbi: ez zuela bere burua desilusionatu edo eszeptiku baten modura azalduko, gerra ostean sarri gertatzen zen modura. Gehiago oraindik, Masinok bazuen bere teoria arlo honi buruz: bera piamontetarra zen eta piamontetarrek ez zuten beren izakera gehiegi agertzen inoren aurrean. Zuhurrak ziren, beraz, eta berak ere buru hotza eta ernea izan behar zuen. Atsegin zuen kontatzea piamontetar familia batean, ohituraz, semeak erraina etxera ekartzen duenean, gurasoagiarrebek, etxeko jendea urritu behar izaten dutela eta ondorioz neskamea dutenek, hura etxetik bidaltzen dutela. Horiek horrela, ez zuen Masinok gerra ondorenen modan zeuden kantu koskor horietakorik inoliz idatzi; egitekotan, zerbait hobea egin nahi zuen, bere arraza ongi ezagutu

eta sakon maitatzen duen baten modura, noizbehinka tragoska bat edanaz bere osasunerako.

Aipatu goiz hartan, gelan kantari eta txistuka jardun zen belarriak lehertu arte. Ezin esan zitekeen maitasun arloan, are gutxiago bizitzaz desengainatutako baten aurrean geundenik. Baina, halere, zera idatzi zuen orrian: "Zigarro-hondakinen blues-a". "Blues" hitzak malenkonia esan nahi du eta Masinok bazekien hori. Zer malenkonia ordea?

Une honetan lehen aipatutako piamontetarren izakerari dago-kion beste hau aipatu behar da, alegia, asko kostatzen zaiela gauzak zehaztea. Egia esan, Masinok berak ere ez zekien garbi zer nahi zuen, beraz, gauzak bere horretan uztea izan zitekeen onena.

Goiz hartako azken zigarroa, leihotik kalera begira erre zuen Masinok, laino isilek zeru eder, gozo eta garbi, ia epelari bidea irekitzen zioten bitartean. Aurrean zeukan, mahaian, osoki bukatuta "blues" baten leloa. Jakina denez, lelotik hasten da edozein "blues"a. Masinok ametsetan gozatzen zuen. Ez dago gauza hoberik norberak amaitutzat jo duen lan baten aurrean erretzea baino. Noiz-behinka, hari so egiten zion. Hala zer zioen leloak:

Bota ezazu zigarroa, beste asko dago oraindik,
Zergatik begiratzen duzu zerura?,
zure neskak edo amoranteak abandonatzen bazaitu ere,
beste ehun daude hura baino hobekak.
Zigarroak beren kasa erretzen dira,
emakumeek ere, denak, antzekoak dira:
okerragoa da zigarroa jaurti beharra
azken muturreraino erre delako.

Masino ez zen bere larruan kabitzen, beharrezko zitzaion mugitzea, lehertzea –nola esan– bere kantutxoa bizitzea. Azkenera, idela bat bururatu zitzaion. "Barietate Kafetxea" leku lasaia zen eta gustura egin zitekeen lana goizeko ordu txiki haietan. Jantzi zen berriro suharki kafetxe hartan musikari asko biltzen zenaren idela lurruntsua buruan zuela.

Lan bat hastea gauza erraza da, katramila gehiago sortzen du ondo bukatu beharrak. Begi bistakoa da hori eta, ez du esateak ere merezi. Dena den, hori pentsatzen zuen Masinok, hortz tartean agi-

raka eta burua hautsirik ari zen bitartean ia nola idaz zitekeen "cuple" baten bertso bortxatueta ipuinen bat bere lelo eta guzti.

Ez zegoen inor kafetxean eta asper aireko zerbitzaria kafegailu espresarekin tirabiraka ari zen. Inspirazioaren beroaldietan Masinok ahopean, asmakarien zatikiak xuxurlatzen zituen.

- Zertan da aurtengo lirika-aldia? —galdegin zion bat-batean zerbitzariak.
- Lirika-aldia? Nik neure baitan kantatzen dut —erantzun zion Masinok gogogabe, batetik, baina pozik, bestetik, inoren ahotsak bere barne-gatazkatik esnatu zuelako—. Ni kazetaria naiz. —Eta, zergatik jakin gabe, erasten dio—: Garrantzirik gabeko musikatxo bat xuxurlatzen ari nintzen.

Zerbitzaria, praktikoa izan nolanahi ere, inorentzat zaila zen ezkutuko zentzua ulertu zion eta mahaira hurbilduz galdetu zion zuhurki:

- Prest al zaude beste batekin sozio izanda kantuak egiteko?
- Ez dakit bada, segun.
- Begira, nahi izanez gero, maisu bat aurkez diezazuket... napolitar bat. Ciccio jaunak kantu handi bat egin nahi du. Horretarako balio duen pertsona baten bila dabil, nola esan, pertsona trebe baten bila. Nire ustez, zu izan zaitezke pertsona hori. Maisu diplomatua da bera. Zera... konposatu zuen..., ez naiz orain izenarekin gogoratzen.

Atsegin zitzaion Masinori negoziatzaile bezala bere burua agertzea eta xaloki itaundu zion:

- Eta zuk zer, zenbat irabaziko duzu lan honetan? Zerbitzariak, ordea, ez zion erantzun, mostradore atzera joan eta Iturri bati trapu bat pasa ondoren diotsa:
- Hor irabaz ditzakedan xoxen zain banengo, lekutan nengoke.

Masino urduri jarri zen une batez. Laguna isilik geratu zen eta berak ez zekien zer esan.

- Napolitarra al da Ciccio delako hori? —galdetzen dio azkenik ziurtasun ezaz.

Zerbitzariak irribarretsu:

— Zeuk galdetu, oraintxe dator. Une hartan justu zetorren tipo handi-mandi bat, axeri begiak aurpegi urdal-tsuan ezkututzen zituena. Gaijantzia askatu eta aurreneko mahaian eseri zen puzka.

Masinok arretaz begiratu zion Ciccioi kafegailu espresean zihar-
duen bitartean. Denak isilik zeuden.

Kafea hartzerakoan, ordea, gizaseme lodia hizketan hasi zen:
—Hau da hau komeria, beti topo egin beharra italiar-napolitarrekin...

— Maisu jauna —zerbitzariak moztuz—, hemen dago zuk nahi duzu-
na. Abestiak egiten dakien kazetari bat, alegia...

Maisuak Masinori begiratu eta zurikeriaz beteta diotsa:

— Sartzerakoan konturatu naiz, bai, honek zerbait berezia baduela.
Beno, adiskide, zer diozu zeuk?

Masino pentsatzen ari zen, hain zuzen: “ Espablatzen ez banaiz,
tontotzat hartuko naute” eta Ciccio bere zereginetara zihoalarik, idaz-
teko zuen abillidadea eta herri kantutxoen arteari buruz zuen afizioa
azaldu zizkion.

— Kantutxoa? Kantua! —ebakiz besteak—. Guk ez dugu kantutxorik
egiten, hori kontsumo-merkerako da. Ni, kantu handi bat, italiar
jatorria duen kanta idaz dezakeen artista baten bila nabil ni... Zu
poeta al zara?

— Bai, noski. baina aurretik jeneroaz eta lanaren esparruaz ados
jarri beharko ginatke. Musika eta letrak aldarte berdinekoak
izan beharko lukete... sentimentua, zera esan nahi dut... beha-
rrezkoa dela, alegia, musika eta letra ildo berekoak izatea.
—Ikuskizun bitxia gertatzen zen Masino herritar soil baten gisara
hitz egiten entzutea.

Gizon lodiak, ihardetsiaz:

— Nola diozu hori? letra da musikari atxiki behar zalona, adiskide!
Gaia, noski, gauza jakina da bereizi behar dela: kantua edo
kantutxoa, bakoitzari berea, baina sentimendua bakarra da,
sentimendua...

— Hain zuzen nik —Masinok garunak urtuz— egin nahi nukeena ez
da kantutxoa, kantua ere ez, zerbait modernoa baizik gure sen-
tikizunak era herriko batean adieraziko lituzkeena.

— Ulertzen dut, bai, nola ez –baieztatu zuen maisuak pentsakor-
zer edo zer artistikoa. Zergatik ez duzu idazten kantua, herrikoia
izateaz gain artistikoa ere badena?

Abuztuko izerdi kutsua antzematen zen giro hartan.

Masino-k osterara, bereari eutsiz:

— Ez dut garbi esan –maisua onespena– Begira: zera nahi
nuke, gaur egun musika berri den bezalaxe letrarekin ere
berdin gertatzen da. Badakizu kantuaren gorputza letra dela
–harrituta - eta musika, osterara, anima –onespena. Egungo mu-
sikaren izpirituari osoro egokituko zaion letra nahi nuke egin;
dakizunez “blues”-a: ez da erromantza bat. Ikusi, bestela, ya-
zza... – yaz esan zuen zehazki.

— A! Yazza, yazza! Baina yizzerako letrarik idatzi al duzu bada?
–maisua isekari irribarre alaitsuz-. Eta nork ezarri dio doinua?

Masinok, arlo horretan aski inozentea zela baieztatu zuen lotsa-
kizunez. Purrustada bat ere espero zuen, baina, bai zera: zoriotsu
zegoen maisua.

— Oso xaloa zara eta ni pertsona xalo baten bila nabil. Zu zara nik
behar dudana pertsona.

Masino piamontetarra urduri jartzen hasi zen. Berrira
“yazze”aren gaiari lotu zitzaion. Horretan badugu Ameriketatik zer
ikasirik. Entzun al duzu filmeetako kantutxoren bat?

— Ez lezadazu filme soinudunez mintza, adiskide, musikariak go-
seak hiltzen ditu eta. Amerika eta Amerika ondo! Guk egin dugu
Amerika. Han denak napolitarrak dira. –Eta ez zitzaion arrazoirik
falta-. Zer nahi duzu esatea? Melodia mundua gurea da.

Masinok, Italia ez zela zoritxarrez Amerika erantzutea pentsatu
zuen, baina hori bere buruaren aurka harriak jaurtitzea zitekeela otu
zitzaion, eta, gainera, azalez behintzat, kafetegi hartan bertan “Turi-
ne” nahiko “anfibia” zela esaten zuten.

— Dena den, maisu jauna, nik zurekin lan egin aurretik, zer egiten
ote dakidan jakin nahiko duzu, ezta?

— Ez dago gaizki pentsatua. Etor zaitez nire ostatura; piano bat
daukat bertan.

— Ondo, baina zerbait prestatuta joan beharko dut. Zer gomen-
datzen didazu?

- Adiskide, nirekin lanean jardun nahi baduzu, lehenengo baldintza "etorria" da, inspirazioa. Zuk, egin nahi duzuna. Horren ondoren, nere sentsibilitatea ukitzen baduzu, konponduko gara.
- Maisu, zure musikaren berri eman beharko zenidake aurretik... Ados jartzeko ere, hala uste dut nik.
- Nire musika? Hor zehar entzuten da gogotik. Begira, nire lana "ararteko"aren esku uzten dut, komertziala egitea beste aukerarik ez baitaukat... (Masino harrituta).
- ... Zer nahi duzu... izenen bat? Bada, begira, "La nui-ko tangoa" adibidez. Bai, bai, nik egina da.

Arratsaldeko lehen orduetan, zain zegoen Masino kale kantoi batean, goizean uste ez bezalako egoera, bestalde, baina gainerantzeko gauza guztien antzera, egun hartako gertakari bakarraren atala osatzen zuena. Horretaz gain, ustekabeko zita hark, arratsaldea botatzeko ezezik, gero, agian zabalegi ere esango dugun zerbaitetarako ere balioko zion.

Txartel ziztrin familiar baten bidez egin zioten zita baten zain zegoen. Ez dira, irakurle, gauzak nahastu behar, ez pentsa, agian Masino neska batekin paseatzen gogo txarrez ibil zitekeenik. Edozein gizasemek ezin du etsi emakume etsaienaren aurka sentitzen duen gorrotoa frogatu gabe. Esan izan ohi da gorrotoak eta maitasunak antzekoak direla, eta horregatik, hain zuzen, gizonak emakumerik gorrotatuko ez baitluan jokutzen du.

Baina, ez, ordea, Masinok. Masino egun hartan harrigarria egon zen, lizuna eta zitala. Komeni da jakitea, zeren guk guztiok ere haren antza handiskoa baitugu.

Neska, bost minutuko atzerapenez ailegatu zen, ez gehiago. Ongisko jantzia mirabe izateko. Abiatu ziren biak, mutila altu eta narrats eta neska, ostera, beroki arre eta fieltrozko kaskete batekin Eskua oratu zuten adiskideki:

- Zer moduz, neskato?
- Pozik nago. Etorri zara, e?
- Ikusten duzu.

Arkupetan zeuden. Zer dela eta hain bat-bateko zita hura galdegin zion Masinok. –Bakarrik nengoen –ihardetsi zion neskak– oso

bakarrik. Aspaldian ez dugu elkar ikusi. Biziki estimatzen dizut etorri izana, maitetxo. Masinok ez zuen "maitetxo" delakoa gogoan hartu. Beste batzuetan ez zion lausengu hura protestarik gabe utziko, horregatik, hain zuzen, neskatoak maliziaz eta isekari esan zion.

— Bueno, Daina, nora goaz?

— Ez dakit. Berdin zait. Dina deitzen zen, baina, Masinok, emakumez jabetzeko zuen zentzun bitxiaren ondorioz, izenak aldatzeko ohitura zuen, haien ausentzian ere oroitu eta amets egiten lagun zekion. Dinatik, Daina-ra, ingeleraz Dinah da. Polita, dudarik gabe, baina segun zer asmoarekin egiten den. Ez al da harrigarri, Daina, noizbehinka elkar ikusi, egun bat, bi..., eta ondoren hilabete osoak elkarren berririk izan gabe pasatzea?; gogoan al duzu azkenekoa, belaze hartan?

— Bai, noski. Irribarre lurruntsuaz burua makurtu eta Masinogana hurbildu zen piska bat. —Benga, benga— esan zion. —Eta barkuan pasatako arratsaldea, gogoratzen? Arratsalde hartan ia Po-ra erori ziren biak, elkarri ematen zizkieten besarkaden indarraren eraginez.

Isilaldi baten ondoren Masinok:

— Esaldazu zer egin duzun egun hauetan. Bakarrik, ezta? —erantsi zion irri maltzurrez.

— Ba, bai, bakarrik egon naiz ia esateko. Ez naiz kasik irten; ingeniariarekin azkena.

— Ez didazu ingeniariaren historia inoiz ongi azaldu, Daina. Konta lezadazu.

— Zer esatea nahi duzu bada?... Baina, nora goaz?

— Leku txit polit batera, Daina. Itxi begiak eta kontaldazu. Injinerua...

— Bueno, ingeniariak kotxea zuen; egun batean igotzera gonbidatu eta muinora eraman ninduen.

— Eta zer egin zenuten muinoan?— Masinok maltzurki.

Gisako axalkeriak ziren Masino eta Dainaren arteko loturak —amodiozko menturaren bat edo beste, zer edo zer zehaztezinaz gain. Baina egun hartan Masino, nolabait esanda, neska beharrez sentitzen zen eta ingeniariarekin izandako kontuak jakin gura zituen,

jelosiaz baino areago gai killkagarria zeritzolako. Gauza jakina da, bat gazte denean...

Hain zuzen, Dina harritu zitzaion:—Ezer ez, glizona— eta ondoren irribarrez nahasitako damu tonuan: ezta zurekin egin nuena ere.

— Gaitzerdi Daina —esatea otu zitzaion, baina une hartan, hala-beharrez, arkupe irteeran kotxe batek harrapatu zituen kasik eta ez zuen izan ezer esan beharrik.

— Egiatan, Dinak jarraiki —beti nago bakarrik—, batzuetan negar ere egiten dut.

— Benga, benga —Masinok— ezkondu egin behar zenuke, maitea.

Dinak ez zuen irribarrerik egin. Kale bakarti batean zeuden eta Masinok, ohi zuen eran, musu gartsu eta grinatsua eman beharra sentitu zuen oinezkoen lotsarik gabe; hori zen, prezeski, elkar eza-gutu zutenean Dinaren sinpatia bereganatu zuen detailea. Behin eta birritan musukatu zuten elkar eskuen laztanaz areagotuz eta ondoren Dina aldendu zen. Soinekoa leundu eta ezpainenetako karminaz oroitu zen. Masinok ispilua sostengatzen zion, baina Dinak beste nonbait zeukan burua:

— Norekin nahi duzu ni ezkontzea? Jende jator askorekin egon naiz: zeu, ingeniaria...; ez nintzateke nire mailako jendearekin erraz moldatuko. Zeinekin ezkon naiteke? —Astiro ziharduen ez-pain-barraren ukituak tartekatuz, baina batez ere aitorten neketsuaren eraginez—. Norekin ezkondu? Igeltsero batekin? Eta gero? Nola bizi? Ez nintzateke langile soil batekin moldatuko. Joko ninduke agian, ez luke fintasunik edukiko; ez, ez, ezin izango nuke.

— Nork esan dizu langile batekin ezkondu behar zarenik —bitartekatu zitzaion Masino—. Jende asko dago munduan. Auskalo zer aurki zenezakeen! —Konpromezurik nahi ez zuten hitzokin beste azpi esanahia, auskalo zein, iradoki nahi zuen, baina lotsagarri iruditu zitzaion bere burua. Haserako usteizunak desagertu zitzaizkion. Dinak, ustekabean, atera zuen larritasunetik:

— Gertatu zaidan zertxobait kontatu nahi dizut. Gogoan al duzu iragan igandean barkutik agurtu ninduen tipoa? Diru pila duen baten laguna da. Barkuko tipoak bere moduko lagun bat du; a zer zital para. Egun batean laurok topo egin eta kafe bat hartzera joan ginen. Bietako batek milioinarloarekin hitz egiten

zuen. Besteak niri zein aberatsa eta ergela zen bere laguna kontatzen zidan eta ez zuela inoiz emakumerik ezagutu. Zeharka zera adierazi nahi zidan, alegia hura nik maiteminduz gero laurok aterako ginатеkeela irabazle. Ondoren beren "garsoniere"ra gonbidatu ninduten. Konturatzen nintzen atsegin nintzaiola aberatsari, baina ez zen ezer esatera ausartzen. Beste biak arduratzen ziren "garsoniere"ko zereginenez; te eta pastak eman zizkiguten. Hitz egin eta barre egitetik eman zidan, pozik bal-nengoen. Bat-batean barkukoa besarka eta musuka hasi zitzaidan, aizu. Erropak kentzea nahi zuen. Nik, ordea, ezetz eta ezetz, non beste biek otoika eta meatxuka eraso ninduten. Aberatsa, berriz, mutu. Berari otol egin nion, egiatan emakume indartsu azaldu nintzen, eta berak irtenarazi ninduen.

- Ba begira, egun batean beste biak ikusi nituen eta konpainia egin nahi izan zidaten. Nik, ordea, ezetz, eta haiek ergela nintzela jaurtiki zidaten aurpegira; egindakoa egin arren, ezkon nintzetekeela aberatsarekin. Ezta? Badakit nahi izanez gero ezkon nintzetekeela. Baina, ez zitzaidan gustatzen eta ez dut maite. Pentsa igeltsero batez maiteminduko banintz...

Masino sorgor zegoen eta aitortu nahi ez bazuen ere, Dina ia bilutsik gela batean idurikatzeak urduritu zuen bortizki. Buruan itzulimintzuli zerabilen ideia bat piztu zitzaion. Ondoren esaten salatu zen:

- Ez nuke bi horiek zerriak direnik esango, ergel hutsak baizik. Gauzak horrela egitea ere..., ezta Daina? –irribarrez-. Bizitzaz pixka bat disfrutatzea ez da txarra, baina beste erara egin behar da, ez ala? –eta berrirri irribarre egin nahi izan zuen.

Dinak ere irribarre batez erantzun zion –ilunago– eta besora oratu zitzaion. Isilik geratu ziren puska batean bata besteari lotuta.

- Etorriko al zinateke gaur nirekin, Daina?, leku polit batera eramango zaitut.
- Nora?

Masinok, zer esan jakin gabe:

- Apurtxo bat bakarrik egongo gara. Ez al duzu nahi, Daina? Beste hartan barkuan bezala –eta gehiago estutu zuen bere kontra.
- Gaur ez, Masino, gaur ez dut gogorik. Goazen hortik zehar elkarrekin; zinera edo.

- Zer bada? Zergatik ez? –irri isekariz.
- Ez da ezergatik. Ez dut gogorik gaur. Hitz egin dezagun, gutxi ikusten zaitut eta.
- Han ere hitz egin dezakegu. Bakartiago egongo gara.
- Masino, gero ez gara gehiago elkar ikusiko. Ez du penak merezi. Gaur, ez.
- Benga, Daina –izan zaitetz zintzoa, zatoz.
- Ez, Masino –neskak irmoki– hobe dut etxera joan.

Argi zegoen ez zegoela zer eginik. Dainak, egun hartan, solasa nahi zuen. Masino, amorrazioz, itota sentitu zen, balizko abentura haren interes gutxiak areago handitzen zuena. Eta dena, kapritxo batengatik, ez beste ezergatik. Horrek bere onetik atera zuen.

- Zoaz, zoaz etxera –sastakatu zion urrutiratuz– eta izurra zaitzala deabruak.

Dina, zur eta lur geratu zen; errailetatik “oh” negarti bat atera eta korrika aldegin zuen.

Masinek osatu zituen kupleak. Kafetegian eserita zigarro bat erre eta Ciccio jaunaren zain jarri zen, zeren, goiz hartan, tirabira batzuren ondoren, “maisua” onartu baitzuen berak doinu modernoei buruz egindako proposamena (“blues”ak). Berak kantuari buruz zuen ideia aldaezinarekin argi utzi zuen bizitzak bere kontzientzia sentiberan eragiten zituen laidoen konpentsazioa zela.

Zain zegoen Masino, lan nagusia poltsikoan sartuta. Bitartean, irakurle, eman diezaiegun kuple hauei gain begirada bat, zeinak, bestalde, funtsekoak baitira gure historia honetan.

Lehenengoaren letra, aski arrunta da:

Zenbat emazteki dabil kalean,
amodio amets dirudiena,
baina, gerarazten bazaitu, gaixoa zu!
bat batean kiratsa sumatuko diezu.

Zoragarriak dirudite,
kantoiaren ertzean gizonen batek keinu dagienean,
baina aurrez aurre jarri bezain azkar

ausardiaz gauza dira esateko:
emaidazu zigarro bat.

Ondoren ezaguna zaigun errepika; baina bigarrena, zitala zen:

Badira gisako emaztekiak,
egun batean maitatzeko zoragarriak direnak:
musuka itzazu ahoan, eta beherago,
baina uxa itzazu azkarki albotik.

Erdi itzali den zigarro hondarraren gisan,
garratzak dira zaporez,
zaude erne eta ez ametsik egin
amodioa denik inolaz.

Horixe idazteko gauza izan zen Masino.

Sartu zen maisua, elkar agurtu eta ostaturantz jo zuten.

- Ezer berririk, adiskide? –galdetu zion don Cicciok bestea aztortuta ikusirik.
- “Blues” batzuk egin ditut –papera sakeletik atereaz.
- Ikustagun, ikustagun –besteak erantzuki.
- Pianoan probatuko dugu. “Blues”ak artetik ere asko du. Ia ailegatu gara.

Iritsi ziren azkenik. Igo zuten eskilara makur bat, kasu hauetan beti gertatzen den bezala eta, azkenik, sartu ziren bitxikeriaz betetako gela hotz eta handi batera. Ohe bat, galtzontzilo pare bat zintzilik, kitarra bat orman eta musika partitura mordoak nonahi... Horrez gain oleografia zenbait kitararren inguruan.

- Jarri lasai, mesedez –hasi zen. Arratsaldeetan fresko egiten du hemen. Eta, besterik gabe, bufadak jaurtikiaz, eseri zen pianoan.
- Beraz, prest al duzu kantutxoa? Emaidazu; kilikagarria iruditzen bazait, egina dago.

Masinok, egia esan, pixka bat urduri eskura eman zion papera hartu zuen.

Ciccio jauna atrilerantz itzuli, eskuizkribua finkatu eta teklak begira jarri zen. Ondoren, erasokor:

- Zigarrokinen “blues”a? Ez al da izen zarpaila? Beno, zarpaila izanik ere, izan daiteke egokia. Ikustagun.

noiz Dena irakurri zuen hozki, noiz edo noiz teklaren bat joaz eta une batean, bigarren kuple hasieran aurrerantz makurtu eta Masinori deitu zion zirriborro bat argitzeko. Masino iada, lasaituxeago zegoen eta bere buruaren jabeago.

Osoki irakurri zuenean, Ciccio jauna osterera teklen begira jarri, eta osoki barnebilduta tarareo bat jotzen hasi zen.

Nire asmoa blues xume bat egitea izan da –Masinok herabeti.

— Bai, bai, –besteak—. Baina orain gaiari buruz pentsatzen ari nintzen. Zarpaila deitu izana, gehiegiskoa iruditzen zait. Zer diozu, adiskide?

Masinori ez zitzaion bat-batean erantzunik etorri. Isilune baten ondoren:

— Bertsoa, komikoa da, adiskide; arretaz egiten duzu lana. Baina azpi-gaia aldatu beharko litzateke. Badakizu, jendeak ez ditu zenbait gauza onartzen. Guk emea suge dela esaten dugu, pozoitsu, eta hori onartzen du... Arrazoiak duzu, adiskide, arrazoiak duzu: emeak maltzurak dira, baina zigarrokin bat, denak hankapean hartzen dute. Teatroan dagokeen edozein senar edo amorante asaldatuko litzateke. Ados nago zurekin, baina, zer esan?, ni mutil zaharra naiz; emea, errekatxoan dagoen zigarrokina baino okerragoa da, emeak dena nahi izaten du...

Masinok itxaropena galdu zuen osoki. Halere erantzuna eman nahi izan zion gezurra esanaz:

— ... Hain zuzen. Emagalduei buruz da.

— Bai? Hau? Bai eta ez, adiskide. "Blues" a malenkonia da eta malenkonia edozein emakumek sorraraz dezake. Gauza bat da suge eta pozoitsu deitzea, baina zigarrokin batekin gonbaratzea, inolaz ere ez.

Lehen esan dugunez, Masino pazientzia handikoa zen, piamontetarra gainera eta ez zen gehiegi haserretu. Papera jaso filosofikoki eta irteten hasi zen, baina maisuak ez zion utzi eta kanta bat jo nahi izan zion. Afal ordura arte egon ziren.

Beraz, Masino, mutil onbera, etxerako bidean kuplea buruan osterera itzuli zen. Gau osoa eman zuen hartan eta zenbat eta gehiago pentsatu, orduan eta kaskarragoa iruditzen zitzaion. Nola egin zeza-

keen hain kaskarra ziotsan berekiko. Ondoren Dina etorri zitzaion burura, egun hartan kontsolazio bila beregana etorria. "Baina, nolaz egin dut hori", zioen berekiko, nahiz jakin alferrikako galderak zirela, izan ere hurrengo goizean berriro ere pozez beterik egin baitzuen lana tranbia eta automobilen zarata tartean.